

**МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

УДК 351

JEL Classification: F52; H83

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4\(37\).9-25](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4(37).9-25)

Д.О. Грицишен, проф., д-р екон. наук

І.В. Супрунова, доц., канд. екон. наук

С.П. Лисак, здобувач

Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна

Класифікація економічної злочинності для цілей державного управління в контексті забезпечення державної безпеки

На основі представлених підходів до класифікації економічних злочинів в науковій, довідковій та навчальній літературі було визначено напрями їх систематизації: за загальними складовими економічної діяльності, за порушенням принципів економічної діяльності, за сферою економічних відносин, щодо яких вчинено економічний злочин, за сферами суспільних відносин, що регулюють економічну діяльність, за змістом скоєного злочину, за способом здійснення злочину, за суб'єктними особливостями. Запропоновані вченими підходи до класифікації економічної злочинності здебільшого визначаються кримінальним правом, що діють в тій чи іншій країні, а тому неповною мірою відповідають цілям державного управління в контексті протидії економічним злочинам як загрози національній безпеці. Саме тому для цілей державного управління було розроблено авторську класифікаційну модель економічної злочинності. Представлена класифікаційна модель економічної злочинності дозволяє в комплексі підійти до економічної злочинності як об'єкта державного управління та врахувати усі властивості при формуванні інноваційних механізмів протидії.

економічні злочини, економічна злочинність, класифікація економічної злочинності, державна безпека, державне управління

Д.А. Грицишен, проф., д-р екон. наук

І.В. Супрунова, доц., канд. екон. наук

С.П. Лысак, соискатель

Государственный университет «Житомирская политехника», г. Житомир, Украина

Классификация экономической преступности для целей государственного управления в контексте обеспечения государственной безопасности

На основе представленных подходов к классификации экономических преступлений в научной, справочной и учебной литературе определены направления их систематизации: по общим составляющим экономической деятельности, по нарушениям принципов экономической деятельности, по сфере экономических отношений, по которым совершено экономическое преступление, по сферам общественных отношений, регулирующих экономическую деятельность, по содержанию совершенного преступления, по способу совершения преступления, по субъектным особенностям. Предложенные учеными подходы к классификации экономической преступности в основном определяются уголовным правом, действуют в той или иной стране, а потому в неполной мере соответствуют целям государственного управления в контексте противодействия экономическим преступлениям как угрозе национальной безопасности. Именно поэтому для целей государственного управления была разработана авторская классификационная модель экономической преступности. Представленная классификационная модель экономической преступности позволяет в комплексе подойти к экономической преступности как объекту государственного управления и учесть все свойства при формировании инновационных механизмов противодействия

экономические преступления, экономическая преступность, классификация экономической преступности, государственная безопасность, государственное управление

Постановка проблеми. Важливою складовою формування теоретичних положень державного управління протидією економічній злочинності, як складовою національної безпеки держави, є обґрунтування змісту та властивостей об'єкта. В

сучасній науці питання економічної злочинності, як об'єкта державного управління, є мало вивченим і в більшості праць це питання розкривається з правової позиції. Проте, на сучасному етапі економічна злочинність значно вийшла за межі системи права та сьогодні стосується національної безпеки держави. Зазначене актуалізує питання класифікації економічної злочинності для цілей ідентифікації властивостей. Так, власне класифікація економічних злочинів дозволить виявити їх властивості і на цій основі визначити пріоритетні напрями реформування державного управління як на рівні регулювання, так і на рівні власне протидії економічній злочинності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження класифікації економічних злочинів є центром уваги значної кількості науковців. Класифікація економічних злочинів була розглянута у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Аслаханова А.А. [1; 2], Афанасьєвим Н.Н. [3], Бекряшева А.К. [4], Гайковою Т. [20], Гуторова Н.О. [7], Дьяков С.В. [9], Єжов Ю.А. [10], Жалінський А.Є. [11], Игнат'єв А.А. [9], Істомін А.Ф. [12], Кальмана О.Г. [5], Клепицький І. [13], Лобанова Л.В. [16], Лопошенко Н.А. [17], Лунєєв В.В. [18], Лунєєв В.В. [18], Матусовського Г.А. [19], Митрофановим І. [20], Панченко П.Н. [21], Погосян Т.Ю. [22], Погосян Т.Ю. [22], Попович В.М. [24], Романов С.Ю. [7], Селівановська Ю.І. [27], Шишко І.В. [6], Яковлева А.М. [32], Яцеленко Б.В. [30] та інші. Проте, динамізм та нестабільність політичної, економічної та фінансової ситуації в світі вимагає поглибленого та комплексного дослідження економічної злочинності для цілей державного управління в контексті забезпечення державної безпеки, зокрема, питання класифікації економічної злочинності.

Постановка завдання. Метою статті є формування класифікації економічної злочинності як об'єкта державного управління та для цілей ідентифікації властивостей, що, в свою чергу, стане основою розробки теоретико-методологічних засад у відповідній сфері суспільного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Класифікація дозволяє встановити властивості об'єкта дослідження як для цілей власне дослідження, так і для цілей формування нового наукового знання. «Класифікація - це перший і надзвичайно важливий крок, який повинен зробити дослідник всякої великої та різноманітної групи явищ. Як прийом вивчення, класифікація має двояке значення для наукового дослідника: з боку зовнішнього, це прийом, який вносить у вивчення систему і порядок; з боку внутрішньої, це прийом, який зумовлює повноту і правильність висновків вивчення» [23].

Кузнецов А. П., Бокова И. Н., Маршакова Н. Н. підкреслюють: «Мета наукової класифікації - поділити об'єкти дослідження, виходячи з їх однотипності, однорідності, на групи, види відповідно зі значною кількістю їх можливо подібних критеріїв, особливо тих, які є більш важливими, ніж критерії, що характеризують інші групи, в які ті ж об'єкти можна включити. У кожному конкретному випадку дослідник повинен пам'ятати, що обрані в якості найбільш істотних критеріїв в певний час або на одній стадії розвитку можуть на іншій його стадії опинитися серед найменш важливих, а іноді і взагалі непридатних» [14, с. 29-30]. Це особливо важливо при розробці державної політики боротьби з економічною злочинністю та формування комплексу заходів із налагодження інформаційно-комунікаційних зав'язків між різними суб'єктами державного управління: правоохоронні органи, контролюючі органи та інші органи державного управління.

Сидоров В.І. вказує: «У науці кримінального права систематизація протиправних діянь здійснюється з використанням різних прийомів законодавчої техніки, в тому числі шляхом застосування класифікаційного підходу до осмислення певних явищ і

встановлення їх відповідності емпіричному матеріалу. Не є винятком і злочини в сфері економічної діяльності, класифікація яких дозволяє групувати досліджувані об'єкти, виходячи з потреб теорії і практики, тим самим забезпечуючи вирішення значної кількості теоретичних і прикладних завдань, уточнювати рівень і обсяг знань про предмет дослідження і визначати найбільш ефективні способи використання цих знань на практиці» [28, с. 205].

«Умовою систематизації протиправних діянь, що посягають на сферу економіки, є їх класифікація, яка багатьма вченими ставиться до прийомів законодавчої техніки. Класифікація, як одна з методологічних проблем, займає особливе місце в сучасній науці. Вона дозволяє теоретично осмислити ті чи інші явища і встановити їх відповідність емпіричного матеріалу. Класифікація - природний інструмент пізнання реальної дійсності, своєрідне джерело знання про неї, прийом, за допомогою якого безліч спостережуваних явищ підрозділяється на основні групи, класи, види, що входять в загальну систему і складові єдиного цілого. У процесі класифікації кожен досліджуваний об'єкт отримує певну оцінку (рейтинг). Саме тому перед дослідниками рано чи пізно постає питання про необхідність класифікації тих чи інших явищ суспільного життя» [14, с. 29]. У випадку із державним управлінням в сфері боротьби з економічною злочинністю при класифікації варто враховувати особливості економічного злочину як суспільного явища та властивості економічного, політичного та соціального середовища в якому скоєно зазначений злочин. Адже, функція держави не лише боротися із злочинністю, але й стримувати її та запобігати її поширенню. Відповідно класифікація економічної злочинності в державному управлінні, на відмінну від юридичних наук, повинна бути значно ширшою та багаторівневою.

Варто зауважити, що питання класифікації злочинів, в цілому, та економічних злочинів, зокрема, ще в середині минулого століття розглядалося міжнародними організаціями. Так, Л.К. Савюк вказує: «На основі аналізу матеріалів Міжнародних статистичних конгресів, нормативних правових актів та результатів наукових досліджень наших попередників встановлено, що спочатку питання порівнянності статистичних даних про злочинність різних країн вирішувалося не тільки теоретично, але і практично. Зростаюча актуальність даної проблеми привернула увагу ООН. У 1951 р з'явилася ідея розробки «стандартної класифікації правопорушень». Соціальна комісія ООН підкреслила важливість її підготовки з тим, щоб «уряди могли представляти статистичні звіти про злочинність в стандартні терміни». Актуалізувалася затребуваність методологічних стандартів, зокрема, міжнародної класифікації злочинів для статистичних цілей (класифікатора), необхідність розробки якої сьогодні беззастережно визнається міжнародним співтовариством. З огляду на задану інваріантність кількісної складової статистичного методу, наріжним каменем розробки стандартного класифікатора злочинів, його подальшої імплементації в практику держав - членів ООН, є предметна (якісна) складова. На завершення розглядаються змістовні питання класифікації взагалі як найважливішої складової частини програми розробки статистичних матеріалів, що забезпечує порівнянність статистичних даних, так і її особливості стосовно міжнародної класифікації злочинів для статистичних цілей; її ознаки (якісні), цілі, завдання, принципи. Звертається увага на те, що гармонізація національних класифікаторів з метою їх уніфікації з проектом, який активно обговорюється світовою спільнотою, викликає нагальну необхідність розгляду зазначеними країнами однакових версій стандартного класифікатора. Вносяться конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення проекту класифікатора з урахуванням особливостей національного кримінального законодавства та

нормативних правових актів, що регулюють організацію статистичної діяльності» [25, с. 223].

«Одну з перших класифікацій злочинів у сфері економіки наприкінці 70-х рр. обґрунтував Інститут ООН Азії та Далекого Сходу, яким було виокремлено такі види: порушення законів, спрямованих на удосконалення ринкової економіки; порушення фінансового і податкового законодавства; корупцію. Сьомий конгрес ООН в одній зі своїх резолюцій відніс злочини у сфері економіки до особливо небезпечних і зажадав жорсткої боротьби з ними, що знайшло відгук у науковій літературі» [26, с. 22-30]. Здебільшого міжнародна класифікація злочинів побудована для цілей статистики і не відповідає властивостям державного управління певної країни.

В цілому варто погодитися з такою позицією Кузнецова А. П., Бокової И. Н., Маршакової Н. Н.: «Наукова класифікація злочинів в сфері економіки:

1) дозволяє глибоко і всебічно усвідомити соціально-економічну, кримінально-правову та кримінологічну природу цих злочинів і всіляко сприяє реалізації евристичної і інтерпретаційної функцій;

2) в рамках законодавчо закріпленої структури кримінального закону, на основі логічного розподілу дає можливість продовжити вдосконалення системи злочинів у сфері економіки;

3) допоможе визначитися з вибором необхідних практичних заходів, виділити найбільш ефективні шляхи їх реалізації, мінімізувати режим кримінально-правового примусу, що використовується по відношенню до суб'єктів в результаті застосування методів і засобів впливу;

4) буде слугувати методологічною основою для проведення досліджень інших кримінально-правових інститутів, системоутворюючих та системи отриманих (функціональних) зв'язків;

5) створює теоретичну базу для подальшої розробки інших видів класифікацій всередині системи, що вивчається» [14, с. 38].

Класифікація економічних злочинів з позиції державного управління дозволить повною мірою оцінити їх властивості, що визначають рівень загрози для національної безпеки. Зауважимо, що класифікація економічних злочинів в науковій літературі здебільшого досліджувалася з позиції юридичних наук, а тому усі наявні підходи мають бути адаптовані для цілей розробки механізмів державного управління національною безпекою. «Одні вчені в основу класифікації злочинів у сфері економічної діяльності закладають економічні процеси для виробництва, розподілу, обміну та споживання, інші в такій якості визначають спосіб вчинення діянь, безпосередній об'єкт злочинів, принципи здійснення економічної діяльності, регулюючу роль держави, галузі права, спеціальний суб'єкт» [1, с. 156-165]. Варто також зауважити, що в законодавстві різних країн економічні злочини відображаються в різних нормативно-правових актах. Дудоров О.О. та Каменський Д.В з даного приводу зазначають: «Доцільно зазначити, що законодавство різних держав по-різному визначає, наприклад, місце норм про відповідальність за податкові злочини. Вказані норми розташовані в главах (розділах) кримінальних кодексів про відповідальність: 1) за злочини проти фінансової системи (наприклад, Болгарія, Грузія, Литва); 2) за економічні злочини (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Естонія, Казахстан, Китай, Молдова, РФ, Узбекистан тощо); 3) за майнові злочини (зокрема, Аргентина, Данія, Норвегія, Швейцарія). У деяких державах кримінальна відповідальність за податкові правопорушення (або принаймні за переважну їх більшість) встановлена не у КК, а в нормативно-правових актах податкового законодавства (наприклад, Польща, США, ФРН)» [8, с. 250].

Окремі вчені дають характеристику економічних злочинів за частотою криміналізації в світі «1) діяння, які так чи інакше криміналізовані у всіх або майже всіх країнах (зокрема, незаконні дії під час банкрутства, податкові злочини, контрабанда, фальшування грошей); 2) діяння, які криміналізовані в більшості країн (наприклад, відмивання злочинних доходів, незаконне отримання й розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю, незаконне використання товарного знаку, незаконна організація й порушення порядку проведення азартних ігор, лихварство); 3) діяння, криміналізовані лише в окремих країнах (монополістичні дії та обмеження конкуренції, комерційний підкуп, порушення правил бухгалтерського обліку, порушення валютних операцій, обман споживачів тощо)» [29, с. 228-229].

Проте, на сьогоднішній час в науковій та навчальній літературі існує велика кількість класифікацій економічної злочинності, які можливо згрупувати наступним чином (табл. 1).

На основі представлених підходів до класифікації економічних злочинів в науковій, довідковій та навчальній літературі, нами визначено такі напрями їх систематизації:

1. За загальними складовими економічної діяльності. Дана класифікація представлена в праці: Аслаханова А.А. [2]. Зазначений напрям класифікації пов'язаний із основним підходом до розуміння сутності економічної діяльності, яка складається з таких етапів: сфера виробництва матеріальних благ та послуг; сфера обміну; сфера розподілу; сфера споживання. Такий підхід є логічним з позиції теоретичного підґрунтя формування державної політики та механізмів державного управління національною безпекою в контексті боротьби з економічною злочинністю. Проте, з позиції практики, зазначений підхід є досить вузьким, адже динамічний розвиток економічних відносин значно звужує окремі сфери економічної діяльності як за змістом, так і за формою. Наприклад, сфера обміну за останні декілька десятиліть від традиційної торгівлі переросла в інтернет торгівлю та породила нову економічну концепцію – «Електронна комерція». В свою чергу, потреба в ефективному використанні майна та збереження екосередовища породила таку концепцію, як «Шерінгова економіка» - концепція економіки спільного користування. Нові підходи до сталого розвитку змушують переходити до основних положень «Циркулярної економіки» - концепції економічних відносин, що базуються на безвідходному виробництві. Зазначені економічні теорії та концепції як змінюють зміст та форму сфер економічної діяльності, так і розмивають межі між ними, що унеможливує визначення сфери скоєння економічного злочину, а отже сформулювати державну політику протидії. В цілому для цілей дослідження та розробки теоретичної конструкції економічних злочинів як суспільного явища зазначена класифікаційна ознака може мати місце.

2. За порушенням принципів економічної діяльності. До даної групи віднесено класифікацію, що запропонована Лопошенко Н.А. [17, с. 8]. До основних принципів економічної діяльності в умовах ринкової економіки відносять: свободу економічної діяльності; законність економічної діяльності; добросовісну конкуренцію; заборону кримінальних форм поведінки суб'єктів господарювання; добропорядність суб'єктів господарювання. Зазначена класифікація певним чином може слугувати доповненням до попереднього напрямку. Вона визначає взаємозв'язок між злочинами та економічною діяльністю. Зазначена класифікаційна ознака визначає властивості економічних злочинів та служить теоретичним підґрунтям їх розгляду як суспільного явища. Класифікація злочинів таким чином дозволяє визначити їх наслідки для суспільства, загалом, та економічної системи, зокрема, адже характеризує їх як протиправний елемент, що порушує структурні та змістовні положення економічних відносин,

Таблиця 1 – Систематизація класифікацій економічної злочинності, що представлені в науковій та навчальній літературі

Класифікаційна ознака: ЗА ЗАГАЛЬНИМИ СКЛАДОВИМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
Аслахановым А.А. [2, с. 27–28]				
В сфері виробництва матеріальних благ та послуг	В сфері обміну	В сфері розподілу	В сфері споживання	
Класифікаційна ознака: ЗА СФЕРОЮ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЩОДО ЯКИХ ВЧИНЕНО ЕКОНОМІЧНИЙ ЗЛОЧИН				
Яцеленко Б.В. [30]				
Злочини в сфері підприємницької та іншої економічної діяльності	Злочини в сфері грошово-кредитної діяльності	Злочини в сфері фінансової діяльності держави	Злочини в сфері торгівлі та обслуговування населення	
Істомін А.Ф. [12]				
Злочини в сфері підприємницької та іншої економічної діяльності	Злочини в сфері грошово-кредитної діяльності	Злочини в сфері фінансової діяльності держави	Злочини в сфері торгівлі та обслуговування населення	
Дьяков С.В., Игнатьев А.А., Лунсев В.В. [9]				
злочини проти встановленого порядку підприємницької і банківської діяльності	злочини проти встановленого порядку кредитнофінансової діяльності	злочини проти законного обороту	ухилення від сплати податків і платежів	інші злочини в сфері економічної діяльності
Шишко І.В. [6]				
відносини з приводу формування бюджетів усіх рівнів	сумлінні конкурентні відносини	відносини в сфері зовнішньоекономічної діяльності	відносини в сфері обігу валюти і валютних цінностей	
охоронювані законом організації та здійснення підприємницької діяльності	відносини з приводу організації та здійснення підприємницької діяльності	відносини в сфері емісії та обігу грошей, цінних паперів і платіжних документів	відносини між господарюючими суб'єктами і споживачами	
Клепицький І. [13]				
відносини у сфері державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та митного контролю	відносини у сфері державного регулювання підприємницької діяльності	вільна й чесна конкуренція		
фінанси	кредитні відносини	інвестиційні відносини	споживчий ринок	
Класифікаційна ознака: ЗА ЗМІСТОМ СКОЄНОГО ЗЛОЧИНУ				
Кальман О.Г. [5]				
злочини в сфері відносин власності, вчинені в процесі економічної діяльності	злочини в сфері проявів монополізму і недобросовісної конкуренції	злочини в сфері відносин обслуговування населення	злочини в сфері регулювання переміщення майна через митий кордон України	
злочини в сфері фінансових відносин	злочини в сфері виконання бюджету	злочини в сфері підприємницьких відносин	злочини в сфері приватизації	

Продовження табл. 1

Панченко П.Н. [21]									
Посадові злочини економічній діяльності	в	Незаконне підприємництво	операції з майном незаконного походження	з	Кредитні злочини	Недобросовісна конкуренція	Митні злочини	Податкові злочини	
Жалінський А.С. [11]									
проти загального порядку підприємницької діяльності		проти правил кредитних відносин		проти порядку законної конкуренції на ринку		проти фінансової системи		проти порядку зовнішньоторговельної діяльності	
проти порядку обігу валютних цінностей		проти порядку сплати митних платежів та податків		проти порядку здійснення банкрутства		проти прав споживачів			
Яковлєв А.М. [32]									
злочини посадових осіб в сфері економічної діяльності		порушення загального порядку здійснення підприємницької діяльності		злочини в сфері кредитних відносин		монополізація ринку і несумлінність конкуренції		злочини в сфері грошового обігу та цінних паперів	
митні злочину		валютні злочини		злочини, пов'язані з банкрутством		податкові злочини		обман споживачів	
Селівановська Ю.І. [27]									
Злочини у сфері обігу підроблених грошей, цінних паперів і платіжних документів		Злочини у сфері легалізації (відмивання) грошових коштів або іншого майна, придбаних злочинним шляхом		Злочини у сфері обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння		Злочини у сфері ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів		Злочини у сфері обігу інформації, що становить комерційну, податкову або банківську таємницю	
Злочини, вчинені на ринку цінних паперів		Злочини у сфері підприємництва		Митні злочину		Злочини у сфері кредитних відносин		Злочини у сфері неспроможності (банкрутства)	Злочини у сфері недобросовісної конкуренції
Єжов Ю.А. [10, с. 51–56]									
діяння, пов'язані з злочинною поведінкою посадових осіб		злочини, основною ознакою яких є порушення загальних принципів і порядку здійснення підприємницької діяльності		злочини, пов'язані з порушенням прав і заповідання шкоди кредиторам		злочини, пов'язані з проявом монополізму та недобросовісної конкуренції		злочини в сфері обігу грошей та цінних паперів	
злочини, пов'язані з порушенням митних правил		валютні злочину		незаконні дії, пов'язані з банкрутством		податкові злочини		дії, пов'язані з обманом споживачів	
Погосян Т.Ю. [22, с. 305–429])									
вчиняються посадовими особами		з використанням монопольного становища на ринку або примусу		з використанням обману або підкупу		з використанням прав учасника зовнішньоекономічної діяльності		шляхом ухилення від майнових зобов'язань	

Продовження табл. 1

шляхом незаконного використання прав на здійснення економічної діяльності	З використанням незаконно придбаного, отриманого або утримуваного майна	шляхом зловживання при випуску цінних паперів або шляхом виготовлення або збуту грошей, цінних паперів, кредитних, розрахункових карт чи інших платіжних документів	шляхом незаконного поводження з валютними цінностями
Лобанова Л.В. [16]			
посягання на встановлений порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності	посягання на встановлений порядок нарахування і сплати податків та зборів	посягання на встановлений порядок організації підприємницької та іншої економічної діяльності	посягання на встановлений порядок здійснення банкрутства і визнання підприємств неспроможними
посягання на кредитні відносини	посягання на встановлений порядок обігу грошей, цінних паперів і валютних цінностей	посягання на свободу підприємницької та іншої економічної діяльності	посягання на встановлений порядок землекористування і обороту земельних ділянок
Матусовського Г.А. [19]			
виконання бюджету	фінансових відносин	підприємницьких відносин	митного регулювання
відносин власності, що пов'язані зі службовою діяльністю	захисту від монополізму і недобросовісної конкуренції	обслуговування населення	
Бекряшев А.К., Белозеров И.П. [4]			
злочини, пов'язані з умисним порушенням правил техніки безпеки, що завдають шкоди найманам працівникам	злочини, що посягають на порядок державного регулювання економіки	злочини, пов'язані з незаконним експлуатацією природного середовища	
фінансові злочини	комп'ютерні злочини	злочини, що посягають на права споживачів	злочини, що посягають на правила конкуренції
Гуторова Н.О., Романов С.Ю. [7]			
Злочини, пов'язані зі зловживаннями капіталовкладеннями і які завдають збитки компаньйонам, акціонерам і ін. (різноманітні незаконні операції з бухгалтерськими документами, акціями)		Злочини, що полягають у зловживаннях депозитним капіталом і завдають збитки кредиторам, гарантам (фіктивні банкрутства, шахрайства в сфері фінансів, маніпуляції з субсидіями)	
Злочини, пов'язані з порушенням правил вільної конкуренції (промислове шпигунство, штучне завищення або заниження цін, змова про фіксування цін, неправдива реклама)		Злочини, що полягають у порушенні прав споживачів (випуск недоброякісної продукції, що заподіює фізичної шкоди споживачам, різноманітні види шахрайства)	
Злочини, пов'язані з незаконною експлуатацією природи, які завдають збитків навколишньому середовищу (забруднення навколишнього середовища, порушення правил будівництва)		Злочини, що посягають на фінансову систему держави (приховання прибутків, ухилення від сплати податків, порушення контролю за торгівлею і виробництвом)	
Злочини, що полягають у зловживаннях в сфері соціального страхування і пенсійного забезпечення; злочини, пов'язані зі свідомим порушенням правил техніки безпеки, що заподіює матеріальних або фізичних збитків робітникам		Комерційні хабарі	
		Комп'ютерні злочини	

Продовження табл. 1

Класифікаційна ознака: ЗА СПОСОБОМ ЗДІЙСНЕННЯ ЗЛОЧИНУ				
Погосян Т.Ю. [22]				
шляхом незаконного використання прав на її здійснення		з використанням прав учасника зовнішньоекономічної діяльності		
з використанням монопольного становища на ринку або примусу		з використанням обману або підкупу		
шляхом зловживань при випуску цінних паперів або шляхом виготовлення або збуту грошей, цінних паперів, кредитних, розрахункових карт чи інших платіжних документів		з використанням незаконно придбаного, отриманого або утримуваного майна		
шляхом незаконного поводження з валютними цінностями		шляхом ухилення від майнових зобов'язань		
Лунєв В.В. [18, с. 265-266, 282]				
фінансові порушення та ухилення від сплати податків	«відмивання» злочинно отриманих грошей і власності	порушення, що завдають шкоду навколишньому середовищу		
навмисна неточність в описі товарів	недобросовісна конкуренція		біржові і банківські порушення	
монопольні злочини	митні порушення		фіктивні організації	
шахрайство (підкуп, зловживання довірою, обман покупців та ін.); 3) цифрові махінації (шахрайства)		фальсифікація бухгалтерських документів; б) порушення ергономічних вимог і стандартів		
Класифікаційна ознака: ЗА СФЕРАМИ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ				
Афанасьєв Н.Н [3]				
злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють підприємницьку та іншу економічну діяльність юридичних і фізичних осіб та інших господарюючих суб'єктів		злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють кредитно-фінансову діяльність держави і господарюючих суб'єктів		злочини, що посягають на монополію державного регулювання в окремих сферах суспільних відносин
злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють переміщення цінностей через митний кордон	злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють порядок обчислення і сплати податків та інших платежів	злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють процедуру банкрутства	злочини, що посягають на суспільні відносини, що регулюють сферу торгівлі і обслуговування населення	
Митрофанов І., Гайкова Т. [20, с. 157]				
злочини проти порядку здійснення державою фінансової діяльності	злочини проти встановленого порядку обігу цінних паперів та інших документів	злочини проти встановленого порядку здійснення зовнішньоекономічної діяльності	злочини проти порядку зайняття підприємницькою й іншою господарською діяльністю	
злочини проти прав і законних інтересів кредиторів	злочини проти добросовісної конкуренції	злочини проти прав і законних інтересів споживачів	злочини проти встановленого порядку приватизації	
Класифікаційна ознака: ЗА ПОРУШЕННЯМ ПРИНЦИПІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
Лопошенко Н.А. [17, с. 8]				
посягання на суспільні відносини, засновані на принципі свободи економічної діяльності	посягання на суспільні відносини, засновані на принципі здійснення економічної діяльності на законних підставах	посягання на суспільні відносини, засновані на принципі добросовісної конкуренції	посягання на суспільні відносини, засновані на принципі добropорядності суб'єктів економічної діяльності	посягання на суспільні відносини, засновані на принципі заборони свідомо кримінальних форм поведінки в економічній д-ті

Продовження табл. 1

Класифікаційна ознака: ЗА СУБ'ЄКТНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ		
Попович В. М. [24]		
види злочинів, які вчиняються суб'єктами економічних відносин	злочини, які обслуговують кримінальні економічні відносини	діяння, які спрямовані на економічні відносини з метою їх припинення, витиснення суб'єктів з певної економічної діяльності, вимоги виплати грошових коштів за надання різних послуг щодо охорони, боротьби з конкурентами та перебування на території, яка контролюється певною злочинною групою
Литвак О.М. [15, С.145]		
Розкрадання майна, незалежно від форм власності, шляхом присвоєння, розтрата і зловживання службовим становищем, а також різноманітні виробничі крадіжки, пов'язані з легальним доступом до викраденого	Корисливі злочини, що скоюються посадовими особами підприємств, організацій шляхом зловживання службовим становищем без ознак розкрадання	
Класифікаційна ознака: ЗА ОСОБЛИВОСТЯМИ ВИЗНАННЯ ЗЛОЧИНІВ В ЗАКОНОДАВСТВІ КРАЇН СВІТУ		
Додонов В.Н., Капинус О.С., Щерба С.П. [29, с. 228-229]		
діяння, які так чи інакше криміналізовані у всіх або майже всіх країнах (зокрема, незаконні дії під час банкрутства, податкові злочини, контрабанда, фальшування грошей)	діяння, які криміналізовані в більшості країн (наприклад, відмивання злочинних доходів, незаконне отримання й розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю, незаконне використання товарного знаку, незаконна організація й порушення порядку проведення азартних ігор, лихварство)	діяння, криміналізовані лише в окремих країнах (монополістичні дії та обмеження конкуренції, комерційний підкуп, порушення правил бухгалтерського обліку, порушення валютних операцій, обман споживачів тощо)

Джерело: узагальнено авторами на основі [2; 4; 5; 6; 7; 9; 10; 11; 12; 13; 15; 16; 17; 19; 20; 21; 22; 24; 27; 29; 30; 32].

впливає на їх результативність, а через це і на соціальну стабільність в суспільстві. В цілому цей напрям визначає об'єктно-предметне поле державного управління національною безпекою в контексті протидії економічній злочинності.

3. *За сферою економічних відносин, щодо яких вчинено економічний злочин.* Такий напрям класифікації економічних злочинів визначено в працях таких науковців, як: Яцеленко Б.В. [30], Істоміна А.Ф. [12], Дьяков С.В., Игнатьев А.А., Лунеев В.В. [9], Шишко І.В. [6], Клепицький І. [13]. В даному контексті економічні злочини групуються за видами економічної діяльності, а саме: підприємницька діяльність; фінансово-кредитна діяльність; торгівельна діяльність; зовнішньоекономічна діяльність; діяльність в сфері публічних (державних) фінансів. В даному випадку важливе місце мають властивості власне економічного злочину та середовище його скоєння. Крім того, в залежності від виду економічної діяльності встановлюється сукупність суб'єктів господарської діяльності, які задіяні в скоєнні економічного злочину, або проти яких таких злочин був вчинений. Крім того, вид економічної діяльності регулюється відповідною галуззю законодавства, а виходячи із цього держава формує межі такої діяльності, на основі чого встановлюється її законність та дії, які можуть бути визнані як економічні злочини.

4. *За сферами суспільних відносин, що регулюють економічну діяльність.* Класифікація запропонована Афанасьєвим Н.Н [3], Митрофановим І., Гайковою Т. [20, с. 157]. Дана класифікаційна ознака визначає економічні злочини за сферами суспільних відносин, що регулюють той чи інший вид економічної діяльності. Зазначена класифікаційна ознака певним чином розширює попередню в контексті впливу на суспільні відносини та наслідки економічних злочинів для розвитку суспільства.

5. *За змістом скоєного злочину.* Вказана класифікаційна ознака характерна для пропозицій, що представлені в працях таких науковців, як: Панченко П.Н. [21], Жалінський А.Є. [11], Яковлев А.М. [32], Селівановська Ю.І. [27], Єжов Ю.А. [10, с. 51-56], Погосян Т.Ю. [31, с. 305-429], Лобанова Л.В. [16], Матусовського Г.А. [19], Бекряшев А.К., Белозеров И.П. [4], Гуторова Н.О., Романов С.Ю. [7]. Зазначена класифікація є розширеною складовою попередньої класифікації в контексті визначення об'єкта економічного злочину. Відповідно до зазначеної класифікації встановлюються економічні злочини проти певного порядку економічної діяльності. Порядок економічної діяльності регулюється сукупністю нормативно-правових актів та певною сферою державного управління. Так, держава встановлює дозволені межі здійснення економічної діяльності, порушення яких вважатиметься економічним злочином.

6. *За способом здійснення злочину.* Зазначена класифікаційна ознака визначає спосіб скоєння економічного злочину. Варто зауважити, що способи скоєння економічних злочинів залежать від власне сфери економічної діяльності, в якій вони скоєні, рівня розвитку ринкової економіки та ринку фінансових послуг, розвитку суспільних відносин та системи регулювання цієї сфери. Важливу роль у скоєнні економічних злочинів в сучасних умовах господарювання мають інформаційно-комп'ютерні технології, адже все більше шахрайств із фінансовими ресурсами відбувається саме в кіберпросторі. Варто зауважити, що жоден із вчених (Погосян Т.Ю. [22], Лунеев В.В. [18, с. 265-266]), що запропонували таку класифікацію, не врахували підходи до використання сучасних технологій, що може бути пов'язано із системою чинного кримінального права в Україні та країнах Східного партнерства.

7. *За суб'єктними особливостями.* Дану класифікаційну ознаку запропонував Попович В.М. [24], який визначив наступні види економічних злочинів: «1) види злочинів, які вчиняються суб'єктами економічних відносин; 2) злочини, які обслуговують кримінальні економічні відносини; 3) діяння, які спрямовані на економічні відносини з метою їх припинення, витиснення суб'єктів з певної економічної діяльності, вимоги виплати грошових коштів за надання різних послуг щодо охорони, боротьби з

конкурентами та перебування на території, яка контролюється певною злочинною групою». Даний напрям класифікації варто розширити, що дозволить встановити шляхи протидії економічній злочинності шляхом впливу на суб'єкти.

Запропоновані вченими підходи до класифікації економічної злочинності здебільшого визначаються кримінальним правом, що діють в тій чи іншій країні, а тому неповною мірою відповідають цілям державного управління в контексті протидії економічним злочинам як загрози національній безпеці. Саме тому вважаємо, що для цілей державного управління є потреба у формування комплексної класифікаційної моделі, структура якої представлена на рис. 1.

Варто зауважити, що роль держави може проявлятися в діяльності різних суб'єктів суспільних інститутів, враховуючи різні варіанти розгляду держави, а саме:

- як суб'єкта, що регулює певний вид економічних діяльності;
- як суб'єкта, що регулює процес боротьби з економічною злочинністю;
- як інституту протидії економічним злочинам;
- як інституту контролю за економічною сферою.

Представлена класифікаційна модель економічної злочинності дозволяє комплексно підійти до розгляду економічної злочинності як об'єкта державного управління та врахувати усі властивості при формуванні інноваційних механізмів протидії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В цілому підводячи підсумок проведеного дослідження наголосимо, що обґрунтовано властивості економічної злочинності як об'єкта державного управління через: по-перше, розвиток категоріального апарату шляхом визначення даного явища як соціально-економічного явища, об'єкта кримінального права, об'єкта державного управління, як загрози національній безпеці; по-друге, розробку класифікаційної моделі економічної злочинності для цілей державного управління національною безпекою, яка передбачає наступні класифікаційні моделі: за складовими економічної діяльності; за сферою економічних відносин; за змістом скоєного злочину; за способом скоєного злочину; за суб'єктом скоєного злочину. Зазначене дозволило виявити роль держави в протидії економічній злочинності як регулятора економічної сфери суспільства; як контролера економічної сфери суспільства; як інституту протидії злочинам.

Перспективними напрямами подальших досліджень є дослідження складових державного управління в сфері запобігання та протидії економічній злочинності та критичний аналіз методів державного управління в сфері запобігання та протидії економічній злочинності в контексті забезпечення державної безпеки.

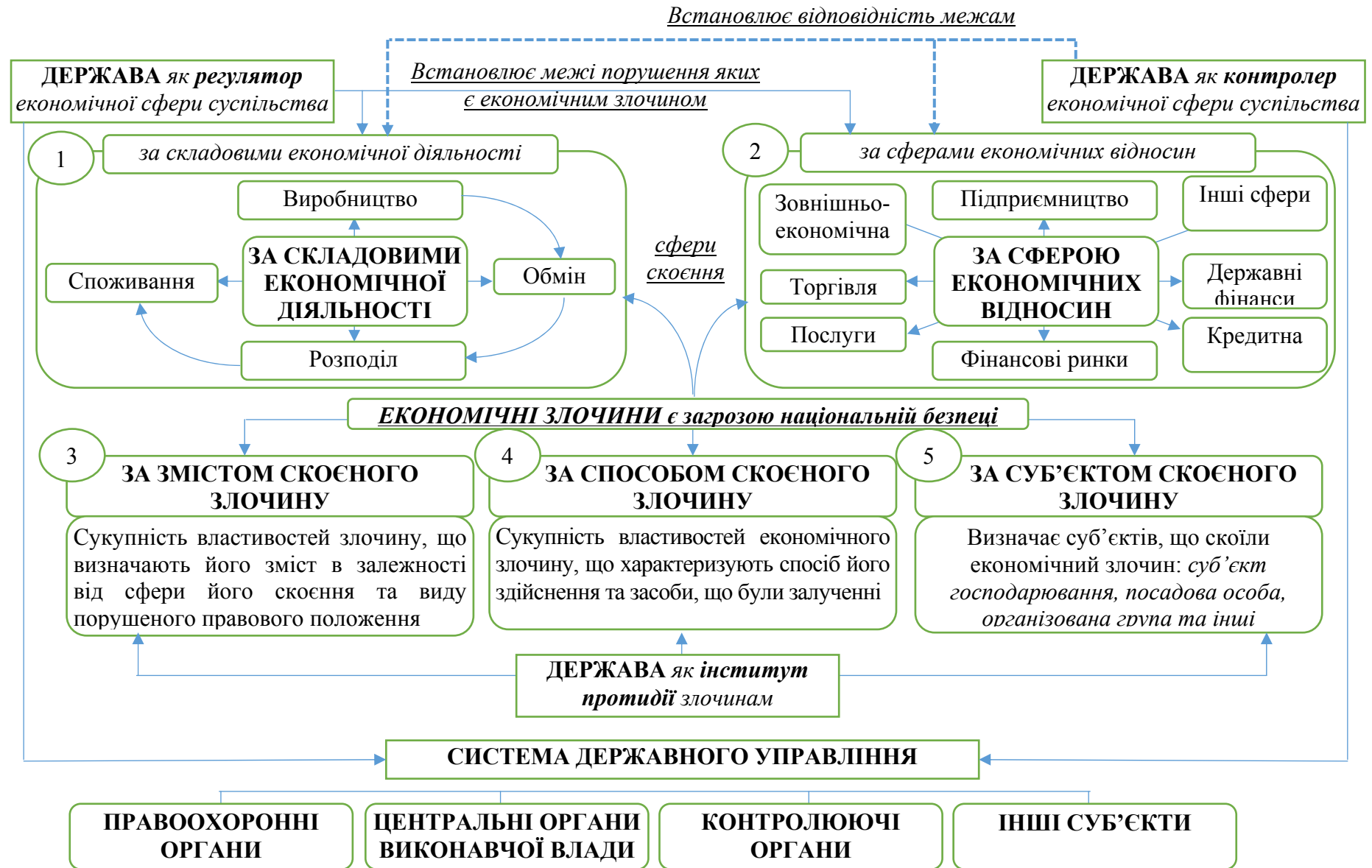

Рисунок 1 – Класифікаційна модель економічної злочинності для цілей державного управління національною безпекою

Джерело: розроблено авторами

Список літератури

1. Асланханов А.А. Проблемы борьбы с преступностью в сфере экономики (криминологический и уголовноправовой аспекты): дис. ... д-ра юрид. наук. М., 1998. 293 с.
2. Аслаханов А.А. Проблемы борьбы с преступностью в сфере экономики (криминологический и уголовноправовой аспекты) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / А. А. Аслаханов. М., 1997. 40 с.
3. Афанасьев Н.Н. Уголовное право. Особенная часть. М., 1998. С. 290-291.
4. Бекряшев А.К., Белозеров И.П. Теневая экономика и экономическая преступность. Электронный учебник. URL: <http://newasp.omskreg.ru/bekryash/ch2p1.htm#3> (дата обращения: 28.08.2020)
5. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінальноправові, кримінологічні, кримінальнопроцесуальні та криміналістичні проблеми) / О.Г. Кальман та ін.: Монографія. Х.: Право. 2001. С. 186-210 (в співавторстві).
6. Горелик А.С., Шишко И.В., Хлупина Г.Н. Преступления в сфере экономической деятельности и против интересов службы в коммерческих и иных организациях. Красноярск, 1998. С. 67
7. Гуторова Н.О., Романов С.Ю. Злочини в сфері економіки (проблеми кримінологічної і кримінальноправової класифікації). Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2001. № 14. С. 3-8.
8. Дудоров О.О., Каменський Д.В. Класифікація економічних злочинів у кримінальному праві України та США: основні підходи. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2014. № 4(1). С. 245-253.
9. Уголовное право / С.В. Дьяков, А.А. Игнатьев, В.В. Лунеев, С.И. Никулин. М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. С. 224.
10. Ежов Ю.А. Преступления в сфере предпринимательства : учеб. пособие . М. : Маркетинг, 2001. 108 с.
11. Жалинский А.Э. Уголовное право России: учебник: В 2 т. М., 1998. Т. 2: Особенная часть. 227 с.
12. Истомин А.Ф. Особенная часть уголовного права: учебн. пособ. М., 1998. С. 184-186.
13. Клепицкий И.А. Система хозяйственных преступлений. М. : Статут, 2005. 571 с.
14. Кузнецов А.П., Бокова И.Н., Маршакова Н.Н. Проблемы классификации преступлений, совершаемых в сфере экономики. *Проблемы экономики и юридической практики*. 2006. №12. С. 87-89. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemyklassifikatsiiprestupleniysovershaemyhvsfereekonomiki> (дата обращения: 06.09.2020).
15. Литвак О.М. Злочинність в Україні: стан, тенденції, заходи протидії (1992 1995): Дис. ... канд. юрид наук. Харків, 1997.
16. Лобанова Л.В. К вопросу о классификации преступлений в сфере экономической деятельности // *Legal Concept*. 2008. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kvoprosuoklassifikatsiiprestupleniyvsfereekonomicheskoydeyatelnosti> (дата обращения: 06.09.2020).
17. Лопашенко, Н.А. Преступления в сфере экономической деятельности : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Н.А. Лопашенко. Саратов, 1997. 20 с.
18. Лунеев В.В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции. М., 1997.
19. Матусовский Г.А. Экономическая преступность: криминалистический анализ. Х.: Консум, 1999. 480 с.
20. Митрофанов І.І., Гайкова Т.В. Загальна характеристика та види злочинів у сфері господарської діяльності . Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. 2009. № 4, ч. 2. С. 154-157.
21. Научнопрактический комментарий к Уголовному кодексу РФ: В 2 т. / под ред. П.Н. Панченко. Н. Новгород, 1996. С. 457.
22. Погосян Т.Ю. Уголовное право. Особенная часть. М., 1998. С. 267-332.
23. Познышев С.В. Основные вопросы учения о наказании. М., 1904. С. 5.
24. Попович В.М. Економікокримінологічна теорія детінізації економіки: монографія. Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2014. С. 116-117.
25. Савюк Л.К. О международной классификации преступлений. *Вестник НГУЭУ*. 2015 №4. С. 223-239.
26. Седьмой конгресс ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями. Нью Йорк. 1986.
27. Селивановская Ю.И. Классификация преступлений в сфере экономической деятельности . *Проблемы экономики и юридической практики*. 2009. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiyaprestupleniyvsfereekonomicheskoydeyatelnosti> (дата

- обращения: 08.09.2020).
28. Сидоров В.И. Классификация преступлений в сфере экономической деятельности. *Вестник экономики, права и социологии*. 2017. №4. С. 205-207 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiya-prestupleniy-v-sfere-ekonomicheskoy-deyatelnosti-1> (дата обращения: 08.09.2020).
 29. Додонов В.Н., Капинус О.С., Щерба С.П. Сравнительное уголовное право. Особенная часть : монография / под ред. С.П. Щербы. М. : Издво «Юрлитинформ», 2010. 544 с.
 30. Уголовное право России. Особенная часть: учебник / под ред. А.И. Рапога. М., 1996. С. 145-146.
 31. Уголовное право. Особенная часть : учебник / под ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселова. 4е изд., изм. и доп. М. : Норма, 2008. 1008 с.
 32. Яковлев А.М. Преступления в сфере экономической деятельности. М., 1997. С. 175

References

1. Aslankhanov, A.A. (1998). Problemy bor'by s prestupnost'iu v sfere ekonomyky (kryminolohicheskyy y uholovnopravovoy aspekty) [Problems of combating crime in the economic sphere (criminological and criminal aspects)]. *Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
2. Aslankhanov, A.A. (1997). Problemy bor'by s prestupnost'iu v sfere ekonomyky (kryminolohicheskyy y uholovnopravovoy aspekty) [Problems of combating crime in the economic sphere (criminological and criminal aspects)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
3. Afanas'ev, N.N. (1998). *Uholovnoe pravo. Osobennaia chast' [Criminal law. A special part]*. Moscow. [in Russian].
4. Bekriashev, A.K., & Belozarov, Y.P. Tenevaia ekonomyka y ekonomycheskaia prestupnost' [Shadow economy and economic crime]. *newasp.omskreg.ru*. Retrieved from <http://newasp.omskreg.ru/bekryash/ch2p1.htm#3/> [in Russian].
5. Kal'man, O.G. (2001). *Borot'ba zi zlochynnistiu u sferi pidpriemnyts'koi diial'nosti (kryminal'no-pravovi, kryminolohichni, kryminal'no-protsesual'ni ta kryminalistychni problemy) [Fight against crime in the sphere of entrepreneurial activity (criminal law, criminological, criminal procedural and criminological problems)]*. Kharkiv: Law [in Ukrainian].
6. Horelyk, A.S. (1998). *Prestupleniya v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti y protyv ynteresov sluzhby v kommercheskykh y ynykh orhanyzatsiyakh [Crimes in the sphere of economic activity and against the interests of service in commercial and other organizations]*. Krasnoyarsk. [in Russian].
7. Hutorova, N.O. (2001). Zlochyny v sferi ekonomiky (problemy kryminolohichnoi i kryminal'nopravovoi klasyfikatsii) [Crimes in the field of economics (problems of criminological and criminal classification)]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav - Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, Vol. 14, 38*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_14_3 [in Ukrainian].
8. Dudorov, O.O. (2014). Klasyfikatsiia ekonomichnykh zlochyniv u kryminal'nomu pravi Ukrainy ta SSHA: osnovni pidkhody [Classification of economic crimes in the criminal law of Ukraine and the United States: basic approaches]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Yurydychni nauky - Bulletin of Zaporizhia National University. Legal sciences, 4(1), 245-253* [in Ukrainian].
9. D'iakov, S.V. (1999). *Uholovnoe parvo [Criminal law]*. Moscow [in Russian].
10. Ezhov, Yu. A. (2001). *Prestupleniya v sfere predprynimatel'stva [Business Crime]*. Moscow: Marketynh [in Russian].
11. Zhalynskyy, A.E. (1998). Special part. *Russian criminal law. V.2. (Vols. 1-2; Vol. 2)*. Moscow.
12. Ystomyn, A.F. (1998). *Osobennaia chast' uholovnoho prava [A special part of criminal law]*. Moscow [in Russian].
13. Klepytskyj, Y.A. (2005). *Systema khoz'iajstvennykh prestuplenyj [The system of economic crimes]*. Moscow: Statut [in Russian].
14. Kuznetsov, A. P., Bokova, Y. N., & Marshakova, N. N. (2006). Problemy klasyfikatsyy prestuplenyj, sovershaemykh v sfere ekonomyky [Problems of classification of crimes committed in the economic sphere]. *Problemy ekonomyky y iurydycheskoj praktyky. 12. 87-89*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/problemyklassifikatsiiprestupleniysovershaemyhvsfereekonomiki> [in Russian].
15. Lytvak, O.M. (1997). Zlochynnist' v Ukraini: stan, tendentsii, zakhody protyidii [Crime in Ukraine: state, tendencies, counteraction measures]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
16. Lobanova, L.V. (2008). K voprosu o klasyfikatsyy prestuplenyj v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti [On the issue of classification of crimes in the sphere of economic activity]. *Legal Concept. 10*. Retrieved

- from
<https://cyberleninka.ru/article/n/kvoprosuoklassifikatsiiprestupleniyvsfereekonomicheskoydeyatelnosti> [in Russian].
17. Lopashenko, N. A. (1997). Prestupleniya v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti [Crimes in the field of economic activity]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Saratov [in Russian].
 18. Luneev, V.V. (1997). *Prestupnost' XX veka. Myrovye, rehyonal'nye y rossyjskiye tendentsyy [Crime of the XX century. World, regional and Russian trends]*. Moscow [in Russian].
 19. Matusovskyj, H. A. (1999). *Ekonomicheskaja prestupnost': kryminalystycheskyy analiz [Economic crime: a forensic analysis]*. Kh.: Konsum [in Russian].
 20. Mytrofanov, I.I. (2009). Zahal'na kharakterystyka ta vydy zlochyniv u sferi hospodars'koi diial'nosti [General characteristics and types of crimes in the sphere of economic activity]. *Visnyk KDPU imeni Mykhajla Ostrohrads'koho - Bulletin of the Mykhailo Ostrohradsky Kyiv State Pedagogical University. Vol. 4(2)*, 154-157 [in Ukrainian].
 21. Panchenko, P.N. (Eds.). (1996) *Scientific and practical commentary on the Criminal Code of the Russian Federation*. (Vols. 1-2). N. Novgorod.
 22. Pohosian, T.Yu. (1998). *Uholovnoe pravo. Osobennaia chast' [Criminal law. Special part]*. Moscow [in Russian].
 23. Poznyshv, S.V. (1904). *Osnovnye voprosy uchenyia o nakaz [The main questions of the doctrine of command]*. Moscow [in Russian].
 24. Popovych, V.M (2014). *Ekonomiko-kryminolohichna teoriia detinizatsii ekonomiky [Economic and criminological theory of de-shadowing of the economy]*. Irpin': Akademiia derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy [in Ukrainian].
 25. Saviuk, L.K (2015). O mezhdunarodnoy klassyfykatsyy prestuplenyĭ [On the international classification of crimes]. *Vestnyk NHUEU – Bulletin of NSUEM, 4*, 223-239 [in Russian].
 26. Sed'moj konhress OON po preduprezhdeniyu prestupnosti y obrascheniyu s pravonarushyeliamy [Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders]. (1986). New York [in English].
 27. Selyvanovskaia, Yu.Y. (2009). Klassyfykatsiya prestuplenyj v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti [Classification of crimes in the sphere of economic activity]. *Problemy ekonomiky y iurydicheskoy praktyky - Problems of economics and legal practice, 1*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiyaprestupleniyvsfereekonomicheskoydeyatelnosti> [in Russian].
 28. Sydorov, V.I. (2017). Klassyfykatsiya prestuplenyj v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti [Classification of crimes in the sphere of economic activity]. *Vestnik ekonomiki, prava i sotsiologii - Bulletin of Economics, Law and Sociology, 4*, 205-207. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiya-prestupleniy-v-sfere-ekonomicheskoy-deyatelnosti-1> [in Russian].
 29. Dodonov, V.N., Kapynus, O.S., & Scherba, S.P. (2010). *Comparative criminal law. Special part*. Scherba, S.P. (Ed.). Moscow: «Yurlytynform».
 30. Raroha, A.Y. (Eds.). (2006). *Criminal law of Russia. Special part*. Moscow.
 31. Kozachenko, Y. Ya., & Novoselov, H. P. (Eds.). (2008). *Criminal law. Special part* (4th ed.). Moscow: Norma.
 32. Yakovlev, A.M. (1997). *Prestupleniya v sfere ekonomicheskoy deiatel'nosti [Crimes in the field of economic activity]*. Moscow [in Russian].

Dymytrii Hrytsyshen, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Iryna Suprunova, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Serhii Lysak, Applicant

Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine

Classification of Economic Crime for Public Administration Purposes in the Context of State Security

Classification is a special general scientific method of scientific research, which allows to establish the properties of the object of study both for the purposes of own research and for the purposes of forming new scientific knowledge. The classification model allows you to approach the object of public administration in a complex and take into account all the properties in further research. Classification as a method of study has a dual meaning for the researcher: from the outside, it is a method that contributes to the study of the system and order; from the internal, it is a technique that determines the completeness and correctness of the conclusions of the study. Classification of economic crimes from the standpoint of public administration will fully assess their

properties, which determine the level of threat to national security.

Economic crime is not a new phenomenon in Ukraine or in the world. Accordingly, the issue of economic crime has interested scientists for quite some time. The article investigates and systematizes the classification of economic crime in scientific and educational literature. Based on the presented approaches to the classification of economic crimes in scientific, reference and educational literature, the directions of their systematization were determined: by general components of economic activity: by violation of principles of economic activity, by sphere of economic relations. by the spheres of public relations that regulate economic activity, by the content of the committed crime, by the way of committing the crime, by the subjective features.

The approaches proposed by scientists to the classification of economic crime are mostly determined by criminal law in force in a country, and therefore do not fully meet the objectives of public administration in the context of combating economic crime as a threat to national security. That is why the author's classification model of economic crime was developed for the purposes of public administration. The presented classification model of economic crime allows to approach economic crime as an object of public administration in a complex and to consider all properties at formation of innovative mechanisms of counteraction.

economic crimes, economic crime, classification of economic crime, state security, public administration

Одержано (Received) 16.09.2020

Прорецензовано (Reviewed) 18.09.2020

Прийнято до друку (Approved) 28.09.2020

УДК 331.024.349.2

JEL Classification: Q15

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4\(37\).25-34](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4(37).25-34)

І.М. Миценко, проф., д-р екон. наук

Т.В. Решитько, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Реформування земельних відносин в Україні: досвід зарубіжних країн

В статті розглянуто теоретичні та практичні підходи щодо формування ринку землі в Україні. Узагальнено погляди вчених і практиків на проблему створення ринку землі. Обґрунтовано, що ринок землі дає змогу землі рухатися до більш ефективного власника. Проаналізовано та систематизовано історію реформування земельних відносин зарубіжних країн. Показано особливості формування ринків земельних угідь та організації орендних земельних відносин у країнах світу і вплив цих процесів на зайнятість сільського населення. Вказано на необхідність застосування позитивного зарубіжного досвіду із створення ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні.

ринки землі, реформування земельних відносин, землі сільськогосподарського призначення, оренда землі

І.М. Миценко, проф., д-р екон. наук

Т.В. Решитько, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Реформирование земельных отношений в Украине: опыт зарубежных стран

В статье рассмотрены теоретические и практические подходы формирования рынка земли в Украине. Обобщены взгляды ученых и практиков на проблему создания рынка земли. Обосновано, что рынок земли дает возможность земле двигаться к более эффективному собственнику. Проведен анализ и систематизирована история реформирования земельных отношений в зарубежных странах. Показаны особенности формирования рынков земельных угодий и организации рынков арендных земельных отношений в странах мира, влияние этих процессов на занятость сельского населения. Указано на необходимость применения положительного зарубежного опыта по созданию рынка земель сельскохозяйственного назначения в Украине.

рынок земли, реформирование земельных отношений, земли сельскохозяйственного назначения, аренда земли